

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Riskantní postavení členů statutárních (a jiných) orgánů podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Členové orgánů obchodních korporací, zejména tedy členové statutárních orgánů budou od 1.1.2014 vystaveni dalšímu riziku spojenému s výkonem funkce v obchodní společnosti nebo družstvu, obzvláště pokud budou tyto subjekty v obtížné ekonomické situaci. Netřeba zmiňovat, že počet obchodních společností, které se nacházejí na hranici bytí a nebytí, v současné době neklesá. Jestliže bude hlavním zájmem členů orgánů společnosti vyhnout se riziku náhrady škody a dalších postihů podle zákona o obchodních korporacích, je možno podle mého názoru očekávat další vlnu insolvenčních návrhů a prohlášených úpadků.

Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích sice uvádí, že v návaznosti „na zahraniční zkušenost se zavádí pravidlo podnikatelského úsudku (*business judgement rule*), která dává možnost jednajícímu orgánu, aby prokazoval, že v rámci rozhodování jednal *lege artis* a tedy nenesl odpovědnost za případnou újmu“. K tomu se v důvodové zprávě dodává, že „...není možné chtít po profesionálním managementu, aby nesl všechna možná rizika svého jednání, tedy i ta, která nemohl ovlivnit; důkazní břemeno však i zde nese jednající osoba“.

Je ale otázkou, do jaké míry se tato proklamovaná pravidla promítla do příslušných ustanovení zákona o obchodních korporacích obsažených v díle 7 a 8. Zaměřím se především na ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích a to i v souvislosti s ustanoveními §§ 98 a 99 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích stanoví, že „bylo-li v insolvenčním řízení zahájeném na návrh jiné osoby než dlužníka podle jiného právního předpisu soudem rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku, vydají členové jejích orgánů, vyzve-li je k tomu insolvenční správce, prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který od obchodní korporace obdrželi, a to za období 2 let zpět před právní mocí rozhodnutí o úpadku, pokud věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku podle jiného právního předpisu, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokladatelné“.

Těžko říci, jaký je smysl citovaného ustanovení. Zřejmě by mělo zabránit bezúčelnému oddalování řešení úpadku postupem podle insolvenčního zákona, dále výslovně upozornit členy orgánů obchodních korporací na povinnost činit kroky k odvrácení úpadku a současně přinést alespoň nějaké zvýšení uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení. Ve skutečnosti však může toto ustanovení nespravedlivě postihovat členy orgánů obchodních korporací.

Zákonodárce spojuje povinnost vydat plnění, která člen orgánu obchodní korporace obdržel za poslední 2 roky, v případě že k tomu vyzve insolvenční správce, což lze očekávat automaticky, mimo jiné pro to, aby insolvenční správce vyloučil svoji odpovědnost za to, že nepostupoval *lege artis*.

Vzhledem k tomu, že ustanovení § 52, odst. 2 zákona o obchodních korporacích uvádí, že *je-li v řízení před soudem posuzováno, zda člen orgánu obchodní korporace jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno tento člen...*“, bude muset člen orgánu, pokud dobrovolně nevydá plnění, k němuž ho vyzve insolvenční správce, prokazovat, že provedl všechny potřebné a rozumně předpokladatelné kroky k odvrácení úpadku. Jak se budou v praxi takové skutečnosti prokazovat lze obtížně odhadnout, když posuzování nutných kroků k záchraně obchodní společnosti (podniku) bude vždy zcela subjektivní, neboť nemohou existovat obecně platná pravidla pro odvrácení hrozícího úpadku aplikovatelná na všechny podnikatelské subjekty. V jednom případě totiž může být správnou cestou propuštění poloviny zaměstnanců a redukce nákladů, v jiném naopak investice do nového vybavení a výrobního programu.

Jako značně nelogické se navíc jeví to, že člen orgánu má vydat plnění obdržené od obchodní korporace pouze v případě tzv. věřitelského návrhu na prohlášení úpadku, nikoliv v případě, že podá dlužník (jeho statutární orgán) návrh sám (viz *bylo-li v insolvenčním řízení zahájeném na návrh jiné osoby než dlužníka*). Je tedy zřejmé, že i pokud by člen statutárního či jiného orgánu obchodní korporace postupoval v rozporu s péčí řádného hospodáře a neučinil všechny potřebné a očekávané kroky k odvrácení úpadku, nebude jej stíhat povinnost vydat plnění obdržené za poslední 2 roky od obchodní korporace, pokud ovšem podá dlužnický insolvenční návrh.

Dále je otázkou, jakým způsobem se bude vykládat povinnost vrátit plnění přijaté od obchodní korporace za období dvou let, tedy zda bude člen orgánu povinen vrátit vždy celé toto plnění, nebo pouze část za dobu, kdy porušoval povinnost činit kroky k odvrácení úpadku obchodní korporace.

Statutární orgán, resp. jeho člen může dále odpovídat za náhradu škody v důsledku nesplnění povinnosti podat řádně a včas insolvenční návrh. Podle § 98 insolvenčního zákona *dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Dle § 99 insolvenčního zákona osoba, která v rozporu s ustanovením § 98 nepodala insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti, kdy škoda nebo jiná újma podle odstavce 1 spočívá v rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel.*

Osoba povinná k podání insolvenčního návrhu se může zprostit povinnosti k náhradě škody, *jen prokáže-li, že porušení povinnosti podat insolvenční návrh nemělo vliv na rozsah částky určené k uspokojení pohledávky přihlášené věřitelem v insolvenčním řízení, nebo že tuto povinnost nesplnila vzhledem ke skutečnostem, které nastaly nezávisle na její vůli a které nemohla odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po ní spravedlivě požadovat.*

Zákonodárce tak značně zvyšuje riziko pro osoby, které se rozhodnou vykonávat funkci člena orgánu obchodní korporace. Statutární orgány budou muset velice pečlivě zvažovat, zda se vůbec pokoušet revitalizovat podnik, který může naplňovat znaky úpadku či hrozícího úpadku, když odpovídá za včasné podání insolvenčního návrhu. Pokud navíc bude prohlášen úpadek obchodní korporace, může reálně nastat situace, že statutární orgán bude potrestán za výkon funkce odebráním plnění, které obdržel od obchodní korporace až za dobu 2 let od prohlášení úpadku, pokud sám neprokáže, že provedl veškeré kroky k jeho odvrácení.

Výkon funkce krizového manažera, vykonávaný v pozici statutárního orgánu obchodní korporace, tak může připomínat tanec v minovém poli.

JUDr. Tomáš Vymazal,
advokát

[Advokátní kancelář JUDr. Tomáše Vymazala](#)

Wellnerova 1322/3C
779 00 Olomouc

Tel.: +420 581 200 576

Fax: +420 581 200 577

e-mail: info@ak-vymazal.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 29.: Jednání za s.r.o. – jednatelé](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Když korporátní neshody nestačí: soudní zásah do účasti společníka jako krajní řešení](#)
- [Do 5 milionů EUR bez prospektu cenných papírů - novela ZPKT!](#)
- [Význam doplacení úvěru při přezkumu posouzení úvěruschopnosti](#)